

ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА РЕВОЛУЦИОНАРНЕ БОРБЕ И ПОБЕДА

У жељи да 60-годишњицу оснивања КПЈ — СКЈ, револуционарних синдиката, СКОЈ-а и напредног покрета жена обележимо евоцирањем деловања Партије, СКОЈ-а и синдикта у Краљеву, као дела бурне и плодноне револуционарне шездесетогодишње борбе КПЈ — СКЈ, доносимо сећања друга ТОДОРА ВУЈАСИНОВИЋА, објављена у књизи „Мучне године“, која се односе на рад Партије и СКОЈ-а у Краљеву у тешким условима прогона и илегалности, у периоду од 1932. до 1934. године.

ЛЕЦИ И АКЦИЈЕ

Већ од самог почетка постојања наше партијске организације ми смо сваку уобичајену или ванредну манифестацију или акцију Комунистичке партије настојали да пропратимо одговарајућом акцијом и наше партијске организације. Ниједна годишњица октобарске револуције, прослава Првог маја или Првог августа, који се у то време славио као дан борбе против милитаризма, није прошла а да је нисмо пропратили растурањем летака или на неки други начин. Материјал за те акције, као што сам већ поменуо, добијали смо у почетку из Загреба, а затим из Београда. Понекад смо летке и сами писали и умножавали нарочито онда кад нам их на време нису допремали. Тако се десило да смо првомајски летак 1933. године написали и умножили Брана Јевремовић и ја. Цео посао обавили смо у старој домаћинској кући Бранина оца, угледног ужичког

грађанина. Радили смо то у Браниној соби разастирући летке по столу и постељи да се суше. Пред вече, кад смо посао завршили и летке попаковали како би их лакше дотурили у околна места, вратио сам се задовољан у Краљево и не знајући да је Брана у вези с тим летком доживео следећег дана малу „кућну сцену“. Кад се негде око подне вратио из града кући, пресрела га је, мати, извадила из недара један летак и пружила му га.

„А шта ти је ово, црни Брано“, упитала је сва забринута. Летак је нашла усукан између креветског душека и зида. Био је наш пропуст што пажљивије нисмо погледали кад смо купили осушене летке. Како смо их у журбу мокре скидали са шапирографа, они су се усукивали. Било их је много растурених свуда да се суше. То је био мучан и досадан посао. Тако се десило да тај летак нисмо случајно покупили. Брана је добро познавао своју мајку. Није требало да се брине, јер је она волела свог сина и сматрала да је добро све оно што он мисли и ради.

Из Краљева смо материјал растурали даље. Једно време разносили смо га на тај начин што је Томо Шутић упакивао материјал између спољне и унутрашње гуме мотоцикла и тако га носио у Чачак, Ужице и Горњи Милановац.

У то време ми у Краљеву нисмо имали услова за оно што се сматрало ситним акцијама. Плате у Фабрици авиона, где је радила већина радника, биле су највеће у земљи. Једну акцију за повећање плата повели смо концем 1932. или почетком 1933. године, не сећам се тачно. Захваљујући коњукутури и крупним наруџбама које је фабрика у то време имала радећи неке авионске делове за Турску, акција је лако успела. Директор је без разговора пристао да повећа плате.

У граду је радило доста абацијских и опанчарских радника. Био је то свет крваво израбљиван и угрожен вечитом могућношћу да остане без посла. Међу њима је било готово половина наших чланова Партије и велики број симпатизера спремних увек за борбу. Уз помоћ Партије била је организована најпре опанчарска, а доцније и абацијска задруга. Ту су запошљавани радници са „црних листа“, то јест они које послодавци ради њихове револуционарности нису хтели да примају на посао. Готово сви ти радници били су синдикално организовани. И партијска и синдикална организација желеле су да им помогну у побољшању њихова живота и радних услова. Али криза је тешко погодила те знате, а у већини случајева ни сами послодавци нису били у бољем положају од својих радника. Биле су то углавном ситне радње, а радника тих струка на све стране. Иако је често долазило до сукоба између радника и послодаваца, иако су предузимане интервенције синдикалне организације, није се ту могло богзна што учинити. Сами послодавци позивали су раднике у заједничку борбу против индустријских предузећа, на првом месту

против „Бате“, велике савремене индустрије обуће, која је преплављивала земљу својим продавницама и конкурентним ценама претила да уништи занатлије.

Сећам се да је и у Краљеву крајем 1932. вођена једна таква акција. Било је много речи о лошем квалитету индустријске обуће, о штетности гумених опанака и обуће, о нелојаној конкуренцији. Послодавци су митили своје шегрте — које су дотад, по обичају животињски искоришћавали, да камењем разбију излоге „Батине“ продавнице. У овој акцији било је много истине, али и много демонологије и узалудног настојања. Било је илузија да је могуће супроставити се индустријализацији иза које је стајао светски капитал и власт. И у нашим партијским организацијама је поводом тога било доста дискусије. Неки другови су сматрали да ми не треба да се мешамо у ово, да је то ствар послодавца — занатлија, против чије се експлоатације боримо. Ипак смо решили да их подржимо.

Одржан је био и јавни протестни збор у кафани „Европа“. Говорили су неки другови и једна жена. Али све је било узалуд.

Зато је летак у првим годинама нашег рада представљао неке врсте крупнију акцију. Његовом растурању придавали смо доста важности. Сваки пут он је изазивао у граду живе коментаре. У дискусијама смо лако откривали ко шта мисли и ко нам је близак а ко није. Зато смо увек иза таквих акција привлачили понеког новог у наше редове.

Органи власти били су тога свесни. На више дана уочи неког важнијег датума, кад би очекивали акцију Партије, полиција је била у стању приправности. Зато је бундо пратила све датуме који би могли бити интересантни и када се радило о акцији коју су могли очекивати у целој земљи, Министарство унутрашњих дела би слало директиве у којима су била до детаља разрађена упутства нижим органима шта да раде. Полиција је проучавала та упутства и покушавала да их примени. На неколико дана пред Први мај, Први август, Седми новембар, крстарице су градом жандармеријске патроле и полицајци. Агенти и њихови разни доушници њушкали су и дању и ноћу на све стране. Али припремали смо се и ми. Пратили бисмо данима њихов план, мере и методе и према томе подешавали нашу акцију. Распоређивали смо групе и појединце настојећи да захватимо цео град, касарне и фабрике. Летак су обично растурали групе од по два друга. Група за групу није знала. Свака је имала свој одређени сектор од неколико улица. Све групе би почињале растурање у исти час. Напред би ишао један друг загледајући добро да негде у двориштима нема каква заседа. Други је носио летке и убацивао их у дворишта, у куће. Тада у Краљеву, које је у то време личило на већину српских паланки, готово и није било куће без дворишта. Полиција би у та дворишта, када је очекивала нашу акцију

ПОВЕЉА
ОКТОБРА

ту и тамо постављала заседу. То смо знали па смо због тога и предузимали мере које сам споменуо. По завршеној акцији сви који су у њој учествовали морали су да проше-тају испред кафане „Београд“, где је иначе било краљева-чко корзо. Ту би, негде у прикрајку, стајали или седели другови из партијског руководства. Они су знали ко учествује у акцији. Проверили би посматрајући пролазнике или шетаче да ли су се све групе појавиле. Тако смо пола сата по завршетку акције били у стању да утврдимо са каквим је успехом ствар прошла и да ли је случајно ко пао у руке полицији.

ПЕРВА
ОКТОБРА

Сећам се како смо 1932. године, уочи Првог маја, послали једног од другова да „замрачи“ Краљево. Он је за свежањ танке жице везао камен и пребацио га преко главних електричних водова негде у пољу између централе и града. Тако је изазвао кратак спој. Краљево је сат - два остало без струје. Осветљење је стигло тек када су скинули пребачену жицу. За то време ми смо наш посао завршили.

Уочи Првог августа 1933. године Раде Вилотијевић је дошао на оригиналну идеју. Тога дана одиграла се прва ноћна фудбалска утакмица у Краљеву. Знали смо да ће топла летња ноћ утицати да се на утакмицу слегне већи део градског света. Раде је предложио да искористимо ту околност и да летке овај пут разбацамо и по оном делу града где то раније нисмо чинили. Он је са неколико омладинаца за време док су Краљевчани заједно са представницима власти бучно навијали за домаће, успешно обавио овај посао. Улице су биле засуте, а готово све бундере окићене лецима. Витомир Чворовић успео је да убаци летак кроз прозор у зграду среског начелства.

ГУСТА СИТУАЦИЈА

Првомајски летак 1933. године, управо онај који смо припремили Брана и ја, умало нас није скупо стао. И данас се добро сећам тога. Чим сам тога јутра ушао у фабрику, обавестили су ме да је акција прошла у реду. Уз пут сам сазнао да је један полицајски писар изгубио ногу под вагонима неког воза који је маневрисао на станици. У потеру за летком он је те ноћи набасао на некакву сумњиву групу људи — а радило се о неким коцкарима који су, видећи га са патролом, почели да беже. Мислећи да су то они које тражи, потрчао је за њима. Потеру му је препречио воз. Покушавајући да се пребаци између вагона, умало што није погинуо. Сазнао сам и то да је полиција просто побеснела. Јурили су на све стране прикупљајући летке и тражећи оне који су их растурили.

Сат пре завршетка рада у предузећу, у часу док сам неким послом био забављен, осетих како неко спусти руку на моје раме. Окренух се. Иза мене је стајао мајор Дорчић, шеф војне контроле у фабрици. Није ми било лако, али се

ипак савладах настојећи да останем што мирнији.

„Изађите, желео бих да са вама нешто разговарам“, рече ми.

Држао се некако тајанствено. Зато помислих да нешто зна.

У ходнику ми после краћег увода отпоче да прича како су ноћас комунисти на аеродрому и фабрици растурили летке. Ти леци су уперени против „његовог величанства краља и војске“. Он ми на брзину показа летак настојећи да не видим садржину.

„Ми сумњамо да су га неки радници унели у фабрику и да их још имају уза се. Зато желим да извршимо претрес“.

Дорчић ми је изложио план. Треба, наиме, извршити претрес радника при излазу из фабрике. Претрес ће се извршити под изговором као да се траже украдене ствари. Рече ми да ће на два улаза бити распоређено неколико нас који знамо француски да помоћемо при претресу. Ако што буде нађено у близини ће већ бити жандари и полиција.

Иако ми се није много свидео задатак који ми је поставио Дорчић, добро ми је дошло што сам ово сазнао. Чим сам се уверио да је отишао, пожурио сам да обавестим неке чланове Партије и да им дам упутства како да упозоре раднике. Тако је овај претрес остао без резултата. Радници су дефиловали према излазу уз ироничан смех и добацивање.

Сутрадан дође до новог, за мене прилично мучног узбуђења. У фабрици је радио К. Лукић, сељак из околине Горњег Милановца. Био је примљен у Партију 1930. или 1931. године. Мада веома активан, био је крут и сиров, склон анархистичким иступањима. Искоришћавали смо га нарочито за рад међу сељацима. Услед привременог смањења посла почетком 1933, отпуштен је изванредан број радника нижих квалификација, међу њима и Лукић. Надајући се ваљда да се ради о привременој мери, долазио је чешће у Краљево да распитује о могућности поновног запошљавања. Увек се јављао партијцима и они су преко њега слали понешто материјала или понеку партијску поруку друговима у Чачак или Горњи Милановац.

Лукић ми је у неколико наврата предлагао да пошаљем жену и дете на неколико дана њему у село. Како сам желео да будем што слободнији у време припремања првомајске акције, то сам пристао и они су неколико дана пре Првог маја отишли с њим у село.

Као и обично, полиција је и овај пут будно пратила кретање свих оних који су долазили у Краљево или одлазили из њега јер место је под нарочитим режимом пошто се радило о важном војноиндустријском центру. Мере су овај пут биле нарочито поштрене пошто су неизоставно очекивали нашу акцију.

ПОВЕЉА
ОКТОБРА

Лукић се тих дана чешће него иначе навраћао у Краљево и разнео нам уз пут неколико пакета летака. Било због тих његових навраћања или због његове неке несмотрености полиција је на њега посумњала. Чим је приметила да је летак бачен у више околних места па и у Горњем Милановцу, полиција је наредила да се Лукић ухапси, а како су приликом хапшења затекли код његове куће и моју жену и дете наредили су им да се до даљњег не удаљују из села.

ПОРЕЂА

Ухапшеног Лукића спровели су у Горњи Милановац да би га одатле на тражење краљевачке полиције отпремили у Краљево. При хапшењу Лукић је успео да дошапне своје рођаку Милисаву Лукићу, иначе нашем симпатизеру, да нас свакако о свему овоме што хитније обавести. Милисав оде још исте вечери у Љубић (код Чачка), неком Брковићу, чији је брат — радник у Фабрици авиона — био члан једне наше читалачке групе. Брковић још исте ноћи чезама пожури у Краљево. Тако сам у зору већ био обавештен о свему. Одмах сам предузео мере како би се ствар што брже локализовала. Ни Брковић, који је кренуо усред ноћи да нас обавести о случају, ни Милисав Лукић, нису били чланови Партије. Додуше, с Милисавом и његовим старијим братом одржавали смо везе и сам сам се с њима неколико пута састао. Били су то напредни и борбени сељаци, каквих је у то време било много око Чачка, Краљева и околних места. Они су једино знали да се Комунистичка партија бори за праведну ствар и без обзира на опасности били су спремни да помогну.

Моја жена причала ми је нешто заиста занимљиво што се догодило приликом Лукићева хапшења. У часу када су пред кућу стигли жандари са среским приставом, неким случајем десило се да су сви укућани били на окупу. Лукићева мати, проста неписмена старица чула је како њеном сину саопштавају да је ухапшен и како се спремају да изврше претрес куће и осталих зграда. Одмах је помислила да власти траже управо оно што је, како је већ раније приметила, син крио на једном месту у стаји. Неопажено се удаљила и пожурила у стају. Скупила је брзо све те папире и књижице и ставила их под гнездо квочке која је ту у једном углу лежала на јајима. Кад су нешто доцније жандари, које је предводио писар, ушли у стају и приближили се том углу, квочка се наскострешила. Узнемирена, квочала је претећи, као да је хтела тиме да протестује. Жандари су је оставили на миру.

Истог дана кад су ме обавестили о Лукићевом хапшењу пожурио сам у Чачак. Требало је обавестити тамошње другове о провали, јер сам знао да је Лукић и до њих свраћао. Испоставило се да они о Лукићевом хапшењу ништа нису знали. Договорили смо се с адвокатом Ацом Чуричићем шта да се ради. Истог дана, захваљујући случају да су

Лукића спроводили у Краљево, искористили смо прилику да му дамо упутства како да се држи.

Бринула ме и љутила моја неопрезност што сам уопште слао жену и дете у село. Претпостављао сам да ће истрага на неки начин закачити и њих двоје, па и мене. Зато сам у кући Анице Михајловић с нестрпљењем чекао Милисава Лукића, брата Аничина, да ми што о њему јави. Извукли смо их тек сутрадан и пребацили у Краљево. Лукић је задржан у краљевачком затвору неколико дана. Саслушавао га је сам средњи начелник, али прилично неискрено и нестручно. Убрзо су га пустили и протерали у родно место.

ПРЕТРЕСА

Овог пута се радило о летку који је за полицију имао нешто нарочито занимљиво. Полиција је приметила да је овај летак био растурен само у Крагујевцу, Краљево, Чачку, Ужицу и Горњем Милановцу. Није тешко било констатовати да је летак сигурно био писан, штампан и умножен у једном од ових места.

Министарство унутрашњих послова оштро је притисло своје потчињене органе у овим местима тражећи од њих да открију порекло ових летака. Среске власти нашле су се на великој муци. Причао ми је Брана Јевремовић своју згоду у вези с тим. Да би затурио траг а и да би можда нешто сазнао да ли што полиција зна у вези с летком, сео он у ужичкој главној кафани да игра шаха с неким полицајским писаром. Овај му се одмах почео јадити како их гоне и псују што још нису успели да открију или ухапсе ма кога. Министарство их је сматрало неспособним, терало их и претило им. Јадни пристав није ни сањао да је његов партнер у шаху био један од аутора тог летка због кога га је толико болела глава.

Настојећи да бар нешто нађе, полиција је насумице вршила претресе. Том приликом позвана је у краљевачко средско начелство и саслушавана моја жена. Претресли су нам стан, али све се свршило на томе. Сећам се како смо се смејали кад је полиција приликом претреса као сумњиву запленила једино Балугџићеву књигу „О бољшевизму“. После овога летка могао је човек врло често да види како полицијски органи на улици, а нарочито на железничкој станици, претресају раднике и сумњиве пролазнике.

ИДЕЈА О ПРЕУЗИМАЊУ ФРАНЦУСКО-ЈУГОСЛОВЕНСКОГ КЛУБА

Свакако једна од наших најуспелијих акција у изналажењу легалних форми рада била је преузимање Француско-југословенског клуба у наше руке. Тај подухват створио нам је нове, шире и сталније могућности за рад, а на-

рочито међу омладином. Колико се сећам, Клуб је почео да ради 1932. године. Иницијативу за његово формирање дало је „Друштво пријатеља Француске“, а требало је да пружи могућност за контакт краљевачке буржоазије са француским инжењерима и чиновницима који су радили у Фабрици авиона. У прво време су га помагали француски кругови из Београда, као и дирекција Фабрике авиона. Клуб је располагао приличним новчаним средствима. Имао је лепе просторије и велику библиотеку француских књига. У њему су одржавани бесплатни курсеви француског језика. Предавачи су били наставници краљевачке гимназије. Па ипак, Клуб је вегетирао без обзира на своје бројно чланство. То чланство су мањим делом чинили Французи. Радници Французи од самог почетка нису се интересовали за Клуб, а и већи интерес нису показивали ни инжењери ни службеници. Уосталом, они су се већ постепено враћали у Француску. Њих су на раду смењивали домаћи људи. Краљевачку чаршију, део младе буржоазије и неколико солунаша, Клуб је занимао само у часовима параде или неке свечаности. Из чиста снобизма уплаћивали су чланарину, тек да се воде као чланови Клуба, али су и даље радије седели по кафанама и ресторанима. Чисте и мирне просторије Клуба остајале су празне.

Од самог почетка био сам члан Клуба. Уписао сам се делом ради тога да бих се могао користити његовом библиотеком, а делом да и на тај начин колико-толико прикријем своју политичку активност, да се камуфлирам. Председник Клуба био је директор фабрике, Француз, а потпредседник потпуковник, дотадашњи командант аеродрома. Међутим, пословањем Клуба бавио се у прво време један добронамерни Француз, чиновник Фабрике авиона. Осим мене, у Клуб је неко време навраћало неколико наших симпатизера. Помишљао сам како бисмо могли искористити Клуб и његове просторије.

Партијска организација у Краљеву била је у то време сигурно једна од бољих у Србији. Уске, законспирисане форме рада којима смо се дотад користили спутавале су нас. Наметала се потреба нових форми. Читалачке групе које смо и даље практиковали постале су уске и недовољне. У Београду и Загребу било је већ неколико напредних издвачких предузећа којима су руководили наши другови -- комунисти. Био је издат већ велики број најбољих светских дела како теоретских тако и белетристичких. Али књиге су биле прилично скупе. Отишао сам Веси Маслени и предложио да припремимо у Краљеву изложбу напредне књиге. Он се одмах сложио и договорили смо се да изложбу повећемо са недељом књиге, за време које бисмо организовали и низ предавања. Веса ме упутио на Павла Бихаљића и неке другове у Загребу и обећао да ће нам помоћи, нарочито у избору предавача. Одмах смо приступили остваривању

ове наше замисли. Посао око организовања изложбе повели смо неким нашим омладинцима, тада већ врло активним, међу којима су се нарочито истицали Раде Вилотијевић, Живота Степановић, Драгослав Богавац и неки други.

За изложбу је требало обезбедити просторије. Предложио сам одмах да искористимо просторије Клуба. Иако смо то обезбедили. Оне су нам одлично послужиле. Наш труд није био узалудан. Била је то веома успела манифестација, једна од првих овакве врсте у земљи. У току недеље одржано је више врло успешних предавања. Предавачи су били Весо Маслеша, Јован Поповић и још неки. Предузећа која су излагала снили су цене књигама. Попуст је износио 35%. Распродано је прилично књига, а ми смо успели да привучемо и окупимо око себе још више омладине, радника и напредних људи у граду. На изложби су учествовала тада наша најпознатија издавачка предузећа „Нолит“, „Биноза“, „Космос“, „Минерва“, а поред њих и „Ст. Кугли“.

Приликом изложбе успео сам да убедим управу Клуба да откупе нека пробрана дела. Пристали су надајући се да ће то привући више чланова.

Све ово дало ми је повода да предложим друговима идеју о преузимању Клуба у наше руке. Организовали смо упис чланова, уписујући на првом месту комунисте и привлачећи све оне до којих нам је било стало. Већ у другој половини 1933. године ми смо доминирали Клубом. Наравно, цео процес се одвијао постепено, иако много брже него што смо се надали. Почетком 1934, приликом годишње скупштине Клуба, изузев председничке и потпредседничке функције, све остале функције преузели су наши другови, већином чланови Партије. У управу Клуба ушли су Милан Радовановић, Душко Ристић, Љубомир Петровић, Стева Стефановић. Душа Клуба и његов секретар био је Раде Вилотијевић. У једном од ормара библиотеке, иза редова књига, било је склониште нашег партијског материјала. У просторијама Клуба поред курсова француског језика и честих предавања која су држали др Љуба Живковић, др Карајовић, Момчило Јанковић и други, у чистим и топлим собама радиле су наше читалачке групе и чак су одржавани партијски и омладински састанци.

Не знам зашто, али почетком 1934. године и Француска амбасада, а и управа предузећа престали су да се интересују за Клуб. Књиге и часописи који су до тада стизали бесплатно из Француске, најједном су престали да долазе. Дошло је у питање плаћање кирије и одржавање Клуба. Да не бисмо изгубили тако драгоцене услове за рад и толико сигуран параван пред полицијом, а још више да бисмо очували широке везе с омладином која се ту састајала, Вилотијевић и други из управе почели су да организују игранке и матинеа у просторијама Клуба. Успели су да

ПРЕДА
ОКТОБРА

створе чак и властити оркестар у коме су свирали Жика Милићевић, Јешко Симоновић и још неки радници из Фабрике авиона. Клуб је и даље био пун омладине, а финансијско питање решено.

Кад сам касније био ухапшен и када су ме саслушавали у вези са радом у Краљеву, нарочито су ме тукли због овог подухвата са Клубом.

У то време омладинци почињу све више да избијају у прве редове борбе, носећи на својим плећима главни терет партијског рада. Поред Вилотијевића и Жике Степановића, својом активношћу и бистрином нарочито се истицао Миро Чукулић. Од њега смо много очекивали, али он ускоро, присиљен материјалним потешкоћама, одлази у Београд да тражи посла. Одатле није никад престао да нас помаже у раду. Из Београда је касније отишао у Шпанију и тамо погинуо.

Јасно је да у свом деловању нисмо заборавили ни рад на селу. Иако се у том погледу у прво време нисмо могли похвалити већим успехом, ипак смо с неким од оближњих села успоставили већ доста рано — мислим концем 1931. године — прилично добре везе. У ту сврху користили смо се сељацима из села Сирче, Рибнице, Врбе, а нарочито оним који су радили у фабрици и у граду. У селу Рибници помагали су нас браћа Лазаревићи, од којих је један радио у Фабрици авиона. Он је био стари комуниста и, колико се сећам, учествовао је у мађарској револуцији.

У другој половини 1933. године одржавали смо већ чврсте партијске везе са Чачком, Ужицом, Крушевцем, Горњим Милановцем, Ваљевом, Ужичком Пожегом и Драгачевом. Знали смо да у Косовској Митровици има неколико комуниста, али смо, колико се сећам сазнали и то да нису организационо повезани. Зато смо се договорили да тамо упутимо Миру Драгишића и још двојицу другова са задатком да се у Косовској Митровици запосле и помогну при стварању партијске јединице. Као што сам поменуо, сталне везе с Крагујевцем успостављене су поново тек пред крај 1934. године. Успоставили смо их без икакве резерве. Знали смо да је и њихова партијска организација чиста од фракционаштва и да немамо због чега да страхујемо. Наше везе са Београдом биле су сталне. Најмање једанпут месечно долазио нам је Брана Јевремовић или бих ја одлазио у Београд. Углавном, материјали и директиве почели су све редовније да постижу, што нам је много помогло у раду.

Наводим неколико података о друговима који су у то време у Краљеву радили. У Месном комитету су били Томо Шутић, Фрањо Поје, Фердо Јурић, Пера Стокић, Милан Радовановић, Бранко Ричић и ја. Што се тиче чланова Партије и симпатизера, осим имена која сам већ поменуо сећам се још Пера Поје, Жике Јоксимовића, Бошка Илића, затим Сицвала Галицког, Бомбека, Стеве Лончара, Жике Луића — Фирге, а нарочито омладинаца Добрице Ристовића, Живојина Јовановића и Олгице Сретеновић. На жалост, услед илегалних услова рада неке друге нисам ни упознао.